

3. Norsk politikk overfor UNESCO

Norges innsats i UNESCO skal fremme menneskerettighetsprinsipper, prinsippet om bærekraftig utvikling, demokratiutvikling, kultur for utvikling, likestilling, konfliktforebygging og bekjempelse av fattigdom. FNs tusenårsmaal med særlig fokus på fattigdomsbekjempelse, mer rettferdig fordeling av ressursene og en mer demokratisk verdensorden er viktige premisser for arbeidet i UNESCO.

Det er utarbeidet en strategi for norsk UNESCO-arbeid for perioden 2009 – 2013 som fastsetter overordnede prinsipper og mål for norsk politikk overfor UNESCO. De viktigste prioriteringene er:

- Utdanning for alle er Norges hovedprioritering i UNESCO. Norge skal arbeide for at UNESCO har en helhetlig tilnærming til EFA, hvor man også henter kunnskap fra UNESCOs øvrige sektorer og fra andre EFA-aktører i det globale systemet.
- Arbeide for at målet om et informasjonssamfunn for alle, hvor alle kan skape, ha tilgang til, bruke og dele informasjon og kunnskap, løftes høyere på UNESCOs agenda, og at ytringsfrihet og etiske aspekter får en fremtredende plass i dette arbeidet.
- Arbeide for at UNESCOs vitenskapsprogram konsentrerer seg om politikkutvikling og kapasitetsbygging i utviklingsland og spørsmål relatert til åpen tilgang til vitenskapelig materiale og læringsressurser og til forvaltning av naturressurser.
- Arbeide for at kultur for utvikling, herunder vern og fremme av kulturarven, prioriteres. UNESCO bør konsentrere seg om å bistå land, især utviklingsland, med å utforme kulturpolitiske rammeverk.
- Arbeide for at likestillingsspørsmål og kvinners situasjon løftes høyere på agendaen.
- Norge skal fremme Afrika som overordnet prioritering.

Norge arbeider for at UNESCO konsentrerer seg om funksjoner hvor organisasjonen har komparative fortrinn. Dette er hovedsakelig som pådriver i normative og etiske spørsmål, som kapasitetsutvikler og som katalysator for globalt samarbeid. UNESCO må drive global overvåking og analyse, støtte utviklingslandene i etableringen av nasjonale institusjoner og i utformingen av nasjonal politikk og være en kunnskapsbase hvor nasjonale regjeringer kan hente kunnskap og erfaringer. Norge var en pådriver for å få vedtatt en ekstern, uavhengig evaluering av UNESCO i 2009 og bidro til finansiering av denne. Selv om Norge gikk ut av styret i 2009 spiller Norge en aktiv rolle i oppfølgingen av anbefalingene fra evalueringsrapporten.

Utenriksdepartementet har det overordnede ansvaret for norsk politikk overfor UNESCO. Kunnskapsdepartementet har ansvar for å koordinere UNESCO-arbeidet mellom departementene og er i tillegg fagdepartement for UNESCOs arbeid innenfor utdanning og vitenskap. Kulturdepartementet har ansvaret for generelle kultursaker, idrett og kommunikasjon. Miljøverndepartementet har ansvaret for arbeidet med verdensarven og miljøspørsmål. Det er et særtrekk for UNESCO at alle medlemsland har UNESCO-kommisjoner. Den norske UNESCO-kommisjonen er et uavhengig, rådgivende organ med sekretariat i Kunnskapsdepartementet.

Norge finansierer UNESCO gjennom pliktig bidrag på NOK 4,7 mill. Av de pliktige bidragene er 60 pst. klassifisert som offisiell utviklingsbistand. I tillegg gir Norge frivillige bidrag gjennom en toårig samarbeidsavtale med UNESCO for perioden 2010-2011 på til sammen NOK 113 mill. Programssamarbeidsavtalen omfatter støtte til utdanning, kultur og ytringsfrihet.

UNESCO

United Nations Educational Scientific and Cultural Organization / FNs organisasjon for utdanning, vitenskap og kultur

1. Fakta

Type organisasjon: Særorganisasjon

Etableringsår: 1946

Hovedkvarter: Paris

Antall landkontor: 48

Leder: Irina Georgieva Bokova (Bulgaria)

Dato for styremøter 2011: Eksekutivrådsmøtet 3. – 19. mai og 21. september – 6. oktober, generalkonferanse 25. oktober – 10. november

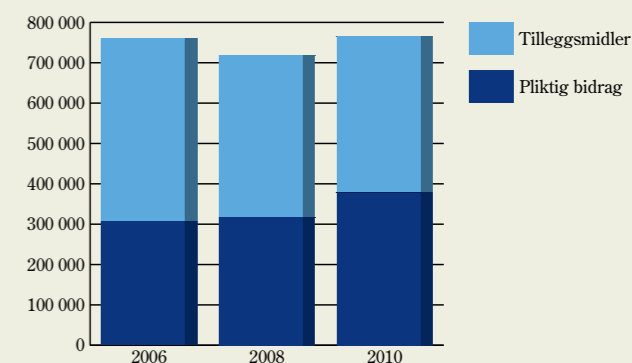
Norsk styreplass: 2005 - 2009

Antall norske ansatte: 4

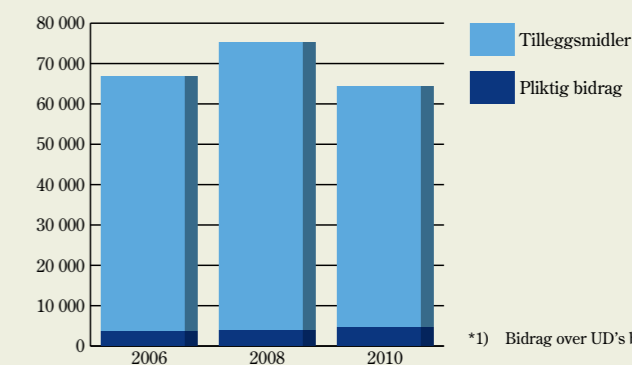
Ansvarlig departement: Utenriksdepartementet i samarbeid med Kunnskapsdepartementet som er koordinerende departement

Website: www.unesco.org

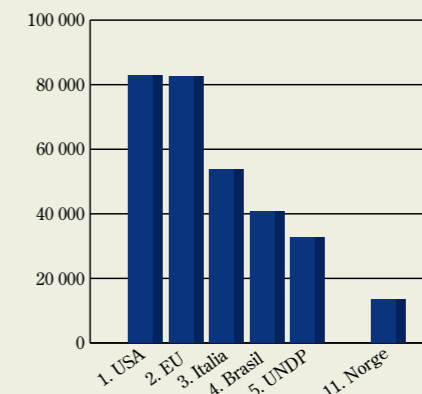
Totale inntekter (tusen USD)

Norske bidrag^{*1)} (tusen NOK)

Fem største givere i 2010 inkludert Norge sin plassering (tusen USD)

Utenriksdepartementet

Besøksadresse: 7. juni plassen/ Victoria Terrasse, Oslo
Postadresse: Postboks 8114 Dep. N-0032 Oslo

Ved spørsmål, kontakt Seksjon for budsjett og forvaltning på e-postadresse:

sbf-fn@mfa.no. Profilarlene er også tilgjengelige på: www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/fn/fnorg_vurdering

Mandat og virkeområder

UNESCO har 193 medlemsland – flere enn noen annen multilateral organisasjon. UNESCOs mandat er å bidra til fred og sikkerhet ved å fremme samarbeid mellom nasjoner innen utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. Mer konkret er arbeidet rettet inn mot å bidra til fattigdomsbekjempelse, bærekraftig utvikling, interkulturell dialog og økt respekt for menneskerettigheter. UNESCO har et særlig ansvar for å fremme retten til utdanning, retten til deltakelse i kulturliv og tilgang til kulturelle goder, inkludert kulturarven, som er unnværlige for individets verdighet og frie utvikling, retten til å ta del i den vitenskapelige fremgangen, samt tanke- og ytringsfriheten.

Generelt arbeider UNESCO med å utvikle og fremme universelle prinsipper og normer for å møte utfordringer innen utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. UNESCO har en viktig rolle når det gjelder overvåking og analyse av oppfølgingen av normative instrumenter, blant annet med hensyn til målet om utdanning for alle (EFA). UNESCO bistår også land med kunnskap og råd med hensyn til politikk- og kapasitetsutvikling på sine fagfelt.

UNESCOs arbeid er delt i fem programområder: utdanning, naturvitenskap, samfunnsvitenskap, kultur, og informasjon og kommunikasjon.

I henhold til strategisk plan (2008 – 2013) har UNESCO fem hovedmål som samsvarer med de fem programområdene:

- Utdanning for alle av god kvalitet og livslang læring
- Mobilisere vitenskaplig kunnskap for bærekraftig utvikling
- Møte sosiale og etiske utfordringer
- Fremme kulturelt mangfold, styrke kulturens bidrag til bærekraftig utvikling og interkulturell dialog
- Bygge inkluderende kunnskapssamfunn gjennom informasjon og kommunikasjon

Oppnådde resultater 2010

Innenfor programområdet utdanning har UNESCO bidratt til å sette fokus på utdanning for marginaliserte grupper gjennom publisering av Global Monitoring Report 2010: Reaching the Marginalized og ved at dette var tema for et globalt høynivåmøte for utdanning for alle. UNESCO har videre bidratt til at ni land i Afrika har harmonisert sine nasjonale lærerplaner for utdanning av lærere til grunnskolen. UNESCO har også bidratt til at åtte land gjennomgår sin utdanningspolitikk for å styrke sammenhengen mellom yrkesutdanning og arbeidsmarkedet. UNESCO har videre bidratt til arbeidet med tidlig

barndom og utdanning gjennom utarbeidelse av retningslinjer, kapasitetsutvikling i fem land, samt gjennom å organisere en global konferanse om temaet.

Innenfor det naturvitenskaplige programområdet har UNESCO gjennom rapporten Science Report 2010 bidratt til en statusoversikt over naturvitenskaplig forskning globalt samt identifisert nye trender innen naturvitenskaplig forskning og høyere utdanning. Gjennom samarbeid med Den mellomstatlige oseanografiske kommisjonen har UNESCO bidratt til et globalt havovervåkingssystem (Global Ocean Observing System). I 2010 bistod UNESCO fem land med faglig rådgivning til utvikling av vitenskapsparker og næringslivs-inkubatorer. UNESCO støttet videre 28 prosjekter om urfolks kunnskap og klimaendringer, og satte fokus på dette temaet under klimatoppmøtet i Nagoya.

Innenfor programområdet samfunnsvitenskap har UNESCO i samarbeid med International Social Science Council gitt ut World Social Science Report 2010: Knowledge Divides. Rapporten anbefaler økt vekt på multidisiplinær tilnærming innen samfunnsvitenskapene og fremhever behovet for langsiktige investeringer i samfunnsvitenskapelig forskning. UNESCO har videre bistått med faglig rådgivning og kapasitetsutvikling til opprettelse av bioetikkomitéer i åtte land.

Innenfor programområdet kultur har UNESCO i 2010 utviklet opplæringsmaterieell om vern av immateriell kulturarv, som en forberedelse til opplæring av 60 eksperter i 2011. Gjennom et internasjonalt fond for fremming av kulturelt mangfold (International Fund for Cultural Diversity) har UNESCO bistått 24 utviklingsland med å inkludere den kulturelle mangfoldsdimensjonen i landenes utviklingsplaner både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. UNESCO har bistått medlemsland med kapasitetsutvikling for vern av verdens materielle kulturarv gjennom opplæring av 400 fagpersoner. Det har særlig vært fokus på land i krise- eller konfliktsituasjoner samt verdenskulturarvsteder som er i faresonen.

Innenfor programområdet kommunikasjon og informasjon har UNESCO støttet utviklingen av frie medier i 61 land gjennom International Programme for Development of Communication. UNESCOs medieindikatorer, UNESCO Media Development Indicators, er et redskap for analyse av et lands mediesektor og for utforming av utviklingsprogram innenfor media. Indikatorer ble i 2010 brukt i 10 land. UNESCO har bistått 51 land med utdanning av journalister gjennom en modellæreplan for journalistutdanning. UNESCO har gjennom pressemeldinger fordømt drap på totalt 62 journalister i 2010.

UNESCO har gjennom programmet Capacity Building for Education for All (CapEFA) bidratt med rådgivning og kapasitetsutvikling for utdanningsdepartementet i Etiopia som har resultert i utviklingen av en ny sektorstrategi for utdanning for perioden 2011 – 2015. På bakgrunn av bistanden fra UNESCO har utdanningsdepartementet kunne veilede 11 utdanningskontorer under regionale myndigheter med å utvikle lokale utdanningssektorplaner. Resultatet var økt eierskap til nasjonale og regionale utdanningsplaner – et viktig utgangspunkt for å skape endring.

2. Vurderinger: Resultater, effektivitet og kontroll

UNESCO har en komplisert resultatstruktur som medfører at det er vanskelig å få et helhetlig bilde av organisasjonens samlede resultater. UNESCOs mandat konkretiseres i den strategiske planen for 2008 – 2013. Planen har ikke et tilhørende resultatrammeverk med indikatorer og grunnlagsdata. Det er derfor vanskelig å måle UNESCOs resultater opp mot den strategiske planen. UNESCO har toårig arbeidsprogram og budsjett basert på den strategiske planen, men er i en prosess hvor man skal gå over til fireårige syklus. Arbeidsprogrammet inneholder målformuleringer og indikatorer, men i liten grad grunnlagsdata. Det rapporteres årlig på arbeidsprogrammet, med et fokus på gjennomførte aktiviteter fremfor hva arbeidet har ført til. Dette gjør det vanskelig å vurdere resultatene av organisasjonens arbeid på samfunnsnivå. Rapporteringen inneholder omtale av utfordringer og vurdering av erfaringer. Arbeidsprogrammet dekker organisasjonens kjernemidler, mens aktiviteter finansiert med ekstrabudsjettære midler beskrives i et eget dokument (Additional Programme).

UNESCO er i en prosess hvor man i større grad går over til resultatbasert styring. Det har vært gjennomført opplæring for ansatte i organisasjonen, og gjort forbedringer i programmet med tanke på målformuleringer og indikatorer.

UNESCO har en overordnet evalueringsplan som korresponderer med den strategiske planen for 2008 – 2013, og som bl.a. innebærer at alle de overordnede målsetningene i programmet skal evalueres i løpet av perioden. I tillegg har UNESCO toårige evalueringsplaner. Evalueringsrapporter legges frem for styret.

Internrevisjon gjennomføres av Internal Oversight Service (IOS) som rapporterer direkte til generaldirektøren, som legger rapportene frem for styret. Kvaliteten på revisjonsrapportene vurderes som gode. UNESCO er en av få FN-organisasjoner som har innført International Public Sector Accounting Standards (IPSAS). Ekstern revisor velges av

UNESCOs generalforsamling blant medlemslandenes nasjonale riksrevisjoner. Frem til 2012 er dette Frankrike.

UNESCO arbeider aktivt med risikovurderinger og har opprettet en komité for risikostyring (Risk Management Committee). I samarbeid med eksterne evaluatore og ekstern revisor har IOS bidratt til å avdekke mange viktige forhold som har ledet til endringer i virksomhetene de siste fire årene. I 2010 opprettet UNESCO en egen kontrollkomité (Oversight Advisory Committee) som rapporterer direkte til styret.

Anti-korrupsjon prioriteres i organisasjonen, og det er opprettet egen varslingskanal og en egen enhet i IOS er ansvarlig for oppfølging av varslede saker. UNESCO opprettet i 2009 et etikkontor som blant annet har gjennomført informasjons- og opplæringstiltak. Etikkontoret rapporterer direkte til styret, og lederen for kontoret kan sitte i maksimalt 4 år.

UNESCOs mandat og den strategiske planen legger til grunn en rettighetsbasert tilnærming. UNESCO har likestilling og Afrika som to prioriterte tverrgående tema og rapporterer på disse innenfor alle programområder.

Generalkonferansen vedtok i 2009 at det skulle gjennomføres en ekstern, uavhengig evaluering av UNESCO. Evalueringen ble gjennomført og resultatene ble presentert for styret i 2010. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe med deltakelse fra medlemsland for oppfølging av anbefalingene fra evalueringen. I et styrevedtak i 2011 ble en rekke av anbefalingene vedtatt, herunder skarpere programfokus, ytterligere fokus på nasjonalt eierskap og nasjonale prioriteringer, overgang til fireårige programperioder, sterkere krav til samordning med andre FN-organisasjoner, fortsettelse av UNESCOs desentraliseringsstrategi, klarere rollefordeling mellom sekretariatet og de styrende organer samt en mekanisme for å følge opp dette, og utarbeidelse av en partnerskapsstrategi.